C/2024/6563

12.11.2024

P9_TA(2024)0175

Prijatie osobitného opatrenia v prospech Tuniska na rok 2023

Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. marca 2024 o prijatí osobitného opatrenia v prospech Tuniska na rok 2023 (2024/2573(RSP))

(C/2024/6563)

Európsky parlament,

— so zreteľom na Zmluvu o Európskej únii (ďalej len „Zmluva o EÚ“), najmä na jej článok 14,

— so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“),

— so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/947 z 9. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa, mení a zrušuje rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 466/2014/EÚ a zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1601 a nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 480/2009 ([1]) (nariadenie NDICI),

— so zreteľom na Medziinštitucionálnu dohodu medzi Európskym parlamentom a Komisiou z 3. júna 2008 o postupoch pre vykonávanie rozhodnutia Rady 1999/468/ES, ktorým sa ustanovujú postupy pre výkon vykonávacích právomocí prenesených na Komisiu, v znení zmien a doplnení rozhodnutím 2006/512/ES ([2]),

— so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) 2018/1046 z 18. júla 2018 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie, o zmene nariadení (EÚ) č. 1296/2013, (EÚ) č. 1301/2013, (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) č. 1304/2013, (EÚ) č. 1309/2013, (EÚ) č. 1316/2013, (EÚ) č. 223/2014, (EÚ) č. 283/2014 a rozhodnutia č. 541/2014/EÚ a o zrušení nariadenia (EÚ, Euratom) č. 966/2012 ([3]) (ďalej len „nariadenie o rozpočtových pravidlách“),

— so zreteľom na Euro-stredomorskú dohodu, ktorou sa zakladá pridruženie medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Tuniskom na strane druhej ([4]),

— so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Tunisku, najmä na uznesenie zo 16. marca 2023 o nedávnych útokoch proti slobode prejavu a združovania a proti odborovým zväzom v Tunisku, najmä o prípade novinárky Noureddine Boutarovej ([5]),

— so zreteľom na tlačové vyhlásenie predsedníčky Komisie von der Leyenovej s talianskou predsedníčkou vlády Meloniovou, holandským predsedom vlády Ruttem a tuniským prezidentom Saídom z 11. júna 2023,

— so zreteľom na memorandum o porozumení zo 16. júla 2023 o strategickom a globálnom partnerstve medzi EÚ a Tuniskom,

— so zreteľom na vykonávacie rozhodnutie Komisie z 20. decembra 2023 o financovaní osobitného opatrenia v prospech Tuniska na rok 2023 (C(2023)9184) a na sprievodný akčný dokument o programe na podporu makroekonomických reforiem v Tunisku,

— so zreteľom na článok 136 ods. 5 a článok 132 ods. 2 rokovacieho poriadku,

([1]) Ú. v. EÚ L 209, 14.6.2021, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ C 143, 10.6.2008, s. 1.
([3]) Ú. v. EÚ L 193, 30.7.2018, s. 1.
([4]) Ú. v. EÚ L 97, 30.3.1998, s. 2.
([5]) Ú. v. EÚ C, C/2023/407, 23.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/407/oj.

— so zreteľom na návrh uznesenia Výboru pre zahraničné veci a Výboru pre rozvoj,

A. keďže v článku 21 Zmluvy o EÚ sa uvádza, že „činnosť Únie na medzinárodnej scéne sa spravuje zásadami, ktoré sa uplatnili pri jej založení, rozvoji a rozšírení a ktoré hodlá podporovať vo zvyšku sveta: demokracia, právny štát, univerzálnosť a nedeliteľnosť ľudských práv a základných slobôd, zachovávanie ľudskej dôstojnosti, rovnosť a solidarita a dodržiavanie zásad Charty Organizácie Spojených národov a medzinárodného práva“;

B. keďže v článku 2 Euro-stredomorskej dohody medzi EÚ a Tuniskom sa uvádza, že „vzťahy medzi oboma stranami, ako aj všetky ustanovenia samotnej dohody, sa zakladajú na dodržiavaní ľudských práv a demokratických zásad, ktorými sa riadi ich vnútorná a medzinárodná politika a sú základným prvkom dohody“;

C. keďže v článku 29 nariadenia o NDICI – Globálna Európa sa vylučujú opatrenia, ktoré môžu viesť k porušovaniu ľudských práv v partnerských krajinách; keďže v článku 25 ods. 5 nariadenia sa predpokladá, že Komisia vykoná *ex ante* posúdenia vplyvu na ľudské práva primerané cieľom a rozsahu plánovaných činností a opatrení; keďže v článku 3 ods. 4 nariadenia sa uvádza, že „minimálne 93 % výdavkov v rámci nástroja spĺňa kritériá ODA [oficiálnej rozvojovej pomoci], [...] čím prispieva ku kolektívnym záväzkom ODA“;

D. keďže v odôvodnení 40 nariadenia o NDICI – Globálna Európa sa uvádza, že „dodržiavanie demokracie, ľudských práv a zásad právneho štátu je nevyhnutné pre správne finančné riadenie a účinné financovanie z prostriedkov Únie, ako sa uvádza v nariadení o rozpočtových pravidlách, pomoc by sa mohla pozastaviť v prípade zhoršenia situácie v oblasti demokracie, ľudských práv alebo právneho štátu v tretích krajinách“;

E. keďže pod vedením prezidenta Kaisa Saída zažilo Tunisko autoritársky zvrat a alarmujúci úpadok v oblasti demokracie, ľudských práv a právneho štátu; keďže prezident Kais Saied v minulom roku nechal svojvoľne zatýkať a zadržiavať opozičných politikov, sudcov, pracovníkov médií a aktivistov občianskej spoločnosti;

F. keďže Komisia prijala osobitné opatrenie na základe naliehavého písomného postupu;

G. keďže pred šiestimi mesiacmi bola v tlačovom vyhlásení Komisie z 11. júna 2023 oznámená rozpočtová podpora Tunisku vo výške 150 miliónov EUR; keďže táto rozpočtová podpora bola oznámená pred podpísaním memoranda o porozumení medzi EÚ a Tuniskom;

H. keďže pred prijatím osobitného opatrenia v rámci naliehavého písomného postupu sa neuskutočnil žiadny neformálny kontakt medzi Komisiou a Parlamentom, ako sa uvádza v odseku 12 dohody medzi Európskym parlamentom a Komisiou z 3. júna 2008;

I. keďže v článku 27 ods. 4 nariadenia o NDICI – Globálna Európa sa uvádza, že „pri poskytovaní rozpočtovej podpory v súlade s článkom 236 nariadenia o rozpočtových pravidlách Komisia jasne vymedzí a monitoruje kritériá podmienenosti rozpočtovej podpory vrátane pokroku v reformách a transparentnosti a podporuje rozvoj kapacít parlamentnej kontroly, vnútroštátneho auditu a zvýšenej transparentnosti a prístupu verejnosti k informáciám“;

J. keďže v článku 218 ZFEÚ sa stanovuje postup, ktorý sa má používať pri rokovaniach a uzatváraní dohôd medzi EÚ a tretími krajinami; keďže tento postup poskytuje primerané procesné záruky, ako aj parlamentnú a súdnu kontrolu, čím sa zvyšuje zodpovednosť a demokratická legitimita;

K. keďže 13. septembra 2023 bol delegácii Výboru pre zahraničné veci odopretý vstup do Tuniska, čo obmedzilo schopnosť Európskeho parlamentu vykonávať kontrolné právomoci;

L. keďže 26. septembra 2023 tuniské orgány jednostranne odložili návštevu Komisie len niekoľko dní pred tým, ako sa mala uskutočniť;

M. keďže v októbri 2023 tuniský prezident odmietol a vrátil 60 miliónov EUR z rozpočtovej podpory EÚ;

N. keďže na zabezpečenie makroekonomickej stability, právneho štátu a ľudských práv v krajine je v zásadnom záujme EÚ pokračovať v spolupráci s Tuniskom;

1. spochybňuje potrebu naliehavého písomného postupu pre osobitné opatrenie v prospech Tuniska, keďže Komisia pôvodne oznámila rozpočtovú podporu vo výške 150 miliónov EUR už 11. júna 2023, pričom ostal dostatok času na bežný postup; domnieva sa, že čas začatia tohto naliehavého písomného postupu poukazuje na nedostatočný rešpekt voči parlamentnej kontrole a komitologickému postupu;

2. vyzýva Komisiu, aby v kontexte ďalšieho blížiaceho sa geopolitického dialógu na vysokej úrovni poskytla podrobné vysvetlenie na základe faktov, prečo sa pred prijatím osobitného opatrenia naliehavým písomným postupom neuskutočnil žiadny neformálny kontakt medzi Komisiou a Parlamentom, ako sa uvádza v odseku 12 dohody medzi Parlamentom a Komisiou z 3. júna 2008; očakáva preto, že počas budúceho geopolitického dialógu na vysokej úrovni bude Tunisko vybrané ako prioritná krajina;

3. domnieva sa, že politický záväzok v memorande o porozumení vyplatiť „v plnej výške“ rozpočtovú podporu na rok 2023 netvorí právny základ pre prijatie tohto opatrenia ani ako osobitného opatrenia podľa článku 23 ods. 4 nariadenia o NDICI – Globálna Európa, ani naliehavým písomným postupom;

4. vyjadruje poľutovanie nad tým, že Komisia aktívne nesprístupnila Parlamentu príslušnú dohodu s Tuniskom o financovaní, v ktorej sa stanovujú osobitné podmienky a požiadavky v súlade s článkom 112 ods. 4 a článkom 236 nariadenia o rozpočtových pravidlách;

5. požaduje podrobné vysvetlenie toho, ako pojmy, ako je „uspokojivý pokrok“, použité v oddiele 4.3.2 akčného dokumentu Komisie k osobitnému opatreniu, v ktorom sa podrobne opisujú kritériá vyplácania rozpočtovej podpory, predstavujú „jasne vymedzené kritériá podmienenosti rozpočtovej podpory“, ako sa stanovuje v článku 27 ods. 4 nariadenia o NDICI – Globálna Európa;

6. vyjadruje pochybnosti o dodržiavaní základných zásad vonkajšej činnosti týkajúcich sa demokracie, ľudských práv a právneho štátu, ako sa uvádza v článku 21 Zmluvy o EÚ, rôznych ustanoveniach nariadenia o NDICI – Globálna Európa a článku 2 Euro-stredomorskej dohody medzi EÚ a Tuniskom, pokiaľ ide o toto osobitné opatrenie, vzhľadom na výrazné zhoršenie základných práv, ku ktorému už došlo v Tunisku od júla 2021, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že výrazné zhoršenie základných hodnôt by mohlo viesť EÚ k pozastaveniu, zníženiu alebo zrušeniu rozpočtovej podpory pre partnerské krajiny;

7. vyzýva preto Komisiu, aby urýchlene a do konca volebného obdobia poskytla ďalšie písomné podrobnosti o tom, ako a kedy posúdi, či boli alebo budú splnené podmienky vyplácania rozpočtovej podpory uvedené v oddiele 4.3.2 a podľa akých objektívnych kritérií sa pri plnení všeobecných podmienok uvedených v oddiele 4.3.2 určí, že sa dosiahol „uspokojivý pokrok“;

8. žiada Komisiu, aby písomne objasnila, ako podľa jej názoru Tunisko v súčasnosti spĺňa požiadavku uvedenú v oddiele 4.3.2 písm. b) akčného dokumentu o osobitnom opatrení týkajúcom sa základných hodnôt;

9. vyzýva Komisiu, aby objasnila, prečo sa rozhodla vyplatiť 150 miliónov EUR v jednej tranži namiesto postupného vyplácania na základe dosiahnutých konkrétnych čiastkových cieľov alebo krokov, ako sa stanovuje v článku 236 ods. 2 nariadenia o rozpočtových pravidlách, alebo pozastavenia ďalších platieb, ak by sa zistilo zjavné narušenie základných hodnôt;

10. vyzýva Komisiu, aby vysvetlila, ako osobitné opatrenie prispeje k zlepšeniu podnikateľského a investičného prostredia vzhľadom na zhoršenie právneho štátu v Tunisku od júla 2021, ktoré je prekážkou hospodárskeho rozvoja;

11. vyzýva Komisiu, aby objasnila dôvody, prečo tuniské orgány v októbri 2023 odmietli rozpočtovú podporu vo výške 60 miliónov EUR vyplatenú v rámci nástroja COVID-19, a z akých dôvodov sa Komisia domnieva, že tuniské orgány sú ochotné akceptovať rozpočtovú podporu stanovenú v tomto osobitnom opatrení;

12. vyzýva Komisiu, aby vysvetlila, aké záruky dostala od tuniských orgánov od septembra 2023, že Európsky parlament bude môcť navštíviť miesta projektov financovaných EÚ v Tunisku, a teda vykonávať svoje právo dohľadu a kontroly v súlade s článkom 14 Zmluvy o Európskej únii;

13. žiada Komisiu, aby objasnila situáciu poskytnutím relevantnej a vyčerpávajúcej odpovede na otázku Európskeho parlamentu na ústne zodpovedanie a na toto sprievodné uznesenie;

14. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Komisii, podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a Rade.